

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

Gulchexra Fayzullayeva Sharipboyevna¹

Voxid Turapov Mamadiyarovich²

¹Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi, pedagogika fanlari falsafa doktori, dotsent

²Samarqand viloyati xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi o'qituvchisi

gulchexrasharipboyevna@gmail.com

PEDAGOG-XODIMLARNING UZLUKSIZ O'QISHINI TASHKIL QILISH VA UNING MUHIM JIHATLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagog-xodimlar faoliyatida umrbod o'qishni tashkil qilish masalalari, uning o'ziga xos jihatlari, o'qituvchi uzluksiz o'qish bilan shug'ullanishining amaliy ahamiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim, kasbiy ehtiyoj, rivojlanish, shaxsiy manfaat, ta'lim maqsadi.

Hozirgi kunga kelib, uzluksiz kasbiy rivojlanish – hayot davomida o'qish shiori ostida intellektuallikni oshirib borishga xizmat qilishi ko'plab tadqiqotlarning olib borilishini talab qilmoqda. Bu esa o'z-o'zidan kasb egasining shakllanib borishi lozimligini ko'rsatadi. Ba'zan umrbod o'rganish ish beruvchilar tashkilotida ko'zga

tashlanadi. Ish beruvchilar rasmiy ta'limda o'qigan va, albatta, ishonch yorliqlari, diplomlari tan olinganlarni ishga oladilar. Bundan shu narsa ma'lumki, iste'dodni rivojlantirish uchun yagona yo'l umrbod o'rganish kerak bo'lgan chiziq bo'lishi mumkin, deb e'tirof etiladi. Ya'ni bilim darajasiga qarab ishchining martabasi oshib boraveradi.

Bugungi bilimlar hamda dunyo iqtisodining tez sur'atlarda o'sishi tufayli tashkilotlar umrbod ta'limni xodimlarni rivojlantirishning asosiy komponenti sifatida ko'rmoqda. Bundan maqsad, davlatlararo tashkilotlarning raqobatbardosh va zarur tashkilotga aylanishi uchun moslashuvchan xodim bo'lishi kerak. O'z navbatida inson moslashuvchan bo'lishi uchun doimiy shaxsiy ta'lim bilan shug'ullanishlari zarur.

Shaxsiy ta'limning bu turi ko'pincha uzluksiz ta'lim, deb yuritiladi. Ba'zi tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, tashkilotlar ushbu turdagi ishchi kuchini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan resurslarni, qo'llab-quvvatlash va treninglarni taklif qiladilar va xodimlarga o'rganish mas'uliyatini singdirish uchun umrbod ta'lim tushunchasini qo'llaydilar. Ko'pgina kishilar boshqa odamlar bilan gaplashib ham, ularning kundalik hayotidagi biror-bir nuqtadan yangi narsa bilib oladilar, shaxsiy qiziqish asosida internet titkilash, gazeta o'qish orqali yangi narsalarni o'rganib oladilar. Biroq, agar yangi tushunchalarni o'rganish uchun ko'proq harakat qilish shaxsiy, oilaviy yoki martaba sabablari uchun muhim bo'lsa yoki yanada uyushgan tuzilishga ehtiyoj bo'lsa, unda uzluksiz ta'limda faol bo'lish hamda shaxsiy, kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun ba'zi qadamlarni ham tashlash kerak bo'ladi.

Hayotingizda umrbod o'rganishni qanday qabul qilishingiz kerak?

1. O'z shaxsiy manfaatlaringiz va maqsadlaringizni tan oling. Umrbod o'rganish – bu siz uchun boshqa odamlar istagan narsani o'qish yoki o'rganish emas, balki shxsiyatni rivojlantirish, hayotdagi o'rningizni aniqlashdir. Siz ishtiyoqli odamsiz, o'z qarashlaringizda, o'ylaringizda kelajagingizni ongli tafakkur qiling va siz nimani o'z kelajagingiz uchun tasavvur etdingiz. Agar sizning shaxsiy qiziqishingiz martabangizni ko'tarish bo'lsa, shubhasiz, bu maqsadga erishish uchun to'xtamay o'rganish va o'qish zarur, karyerangizni rivojlantirish darkor.
2. Nimani, albatta, o'rganishni yoki nimaga ega bo'lishni istayotganingizning ro'yxatini qiling. Sizning ichki ovozingiz nimaga undaydi, nimani erishishni xohlaysiz,

nega siz uchun bu kerakli ekaniga alohida qiziqish yoki maqsad qo'yib oling. Misol uchun, tarixga qiziquvchi kishi, shunchaki, Yevropa tarixi haqida bilimlarini kengaytirish uchun tarix faniga asoslangan kitoblarni o'qigan bo'lishi mumkin. Yoki boshqa odamning qiziqishi esa faqat PhDni olish bo'lib, tarix fani unga vosita bo'lib xizmat qiladi. Shunday qilib, qaysi tomon kuchli, siz nima, deb o'ylaysiz? Bu har ikki holat o'rganishning turli yo'llari, sabab, qiziqishning turli darajalari mavjudligini ko'rsatib beradi.

3. O'z maqsadingizga yetishish uchun kerak bo'ladigan resurslarni aniqlab oling va ularni qanday qo'lga kiritishni ham o'ylang. Shaxsiy maqsadlarga erishish qanday qilib uni amalga oshirish bilan boshlanadi. Shaxsiy maqsad sifatida onlayn rejimda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan universitet dasturlarini, shuningdek, doktorlik darajasiga erishish uchun kerak bo'lgan qadamlarni tadqiq qilishi mumkin.

4. Hayotingiz uchun ta'lim maqsadini yarating. Sizning kundalik tashvishlar bilan band bo'lgan hayotingizga yangi o'quv maqsadni kiritish, uni ko'rib chiqish, vaqt hamda harakat talab qiladi. Agar buning uchun vaqt hamda muayyan joy ajratmasangiz, maqsadingizga yeta olmaysiz. Bunday holat sizni osonlik bilan tushkunlikka olib kelishi yoki o'quv tashabbusini butunlay tark etishga majbur qilishi mumkin. Yangi o'quv tashabbusi talablari hayotingizga mos bo'lishi uchun, qanday amalga oshirish rejasini tuzish yoki nima qilish kerakligini o'ylang. Masalan, yangi til o'rganish o'quv maqsadida bo'lsangiz, kuniga bir soat vaqt ajrata olasizmi? Yoki 15 daqiqa?

5. Majburiyatni his qiling. Yangi o'quv tashabbusi bilan shug'ullanishga qaror qabul qilish uchun boshlang'ich qadam, eng muhim qadamdir. Tinimsiz o'qib buni qanday boshlashni o'rganib oling. O'zingizni moslashib, odatlanib, qolipga tushib qolgan hayot tarzingsizdan chiqishga majburlang.

Umrboqiy ta'lim namunalari. Bu yerda siz shug'ullanishingiz mumkin bo'lgan umrbod ta'lim tashabbuslarining ayrim turlarini keltirib o'tamiz:

- Yangi malakani rivojlantirish (masalan, xorijiy til, dasturlash, notiqlik va boshqalar).
- O'z-o'zini o'rgatadigan o'qish (masalan, yangi tilni o'rganish, gazetalarga obuna bo'lish va boshqalar).

- Yangi sport yoki jismoniy faoliyatni o‘rganish (masalan. jang san’atiga qo‘shilish, chang‘i o‘rganish, mashq qilishni o‘rganish va boshqalar).
- Yangi texnologiyadan foydalanishni o‘rganish (aqlli qurilmalar, yangi dasturiy ilovalar va boshqalar).
- Yangi bilimlarni olish (onlayn ta’lim yoki sinfga asoslangan kurs orqali o‘z-o‘zini qiziqtirgan kursni olish).

Umrbod o‘rganishning foydali jihatlari. Hayotingizda faqat umrbod ta’lim bera oladigan ko‘p uzoq muddatli harakatlarning foydali jihatlari quyidagilar:

1. Yangidan yangi motivatsiyalar uyg‘onadi. Sizni ilhomlantiradigan narsalarni aniqlash o‘zingizni boshqarishga va siz hayotda xohlagan narsalarni qilishingiz mumkinligini eslatib turadi.

2. Shaxsiy manfaat va maqsadlaringizga erishasiz. Inson zerikishni kamaytiradi, hayotni yanada qiziqarli qiladi va hatto kelajakdagi imkoniyatlarni ochishi mumkin. Agar qobiliyatlaringizga e’tibor qaratmasangiz, qiziqishlaringiz sizni qayerga olib borishini hech qachon bilmaysiz.

3. Boshqa shaxsiy va kasbiy ko‘nikmalarni takomillashtira olasiz. Biz yangi mahoratni o‘rganish yoki yangi bilim olish bilan band bo‘lsak-da, shaxsiy va professional hayotimizda bizga yordam beradigan boshqa qimmatli ko‘nikmalarni qurmoqdamiz. Buning sababi shundaki, biz yangi narsalarni o‘rganish uchun o‘zimizda yangi ko‘nikmalarni shakllantirishimizga va ulardan foydalanishimizga to‘g‘ri keladi. Misol uchun, chizishni o‘rganish ijodkorlikni rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. Bunining natijasida malakani rivojlantirish jarayoni yuz beradi, bu esa interpersonal ko‘nikmalar, ijodkorlik, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash, yetakchilikni aks ettirish, moslashuvchanlik va boshqalarni o‘z ichiga olishi mumkin.

4. Uzliksiz o‘qib-o‘rganish o‘z-o‘ziga takomillashgan ishonchni beradi. Biror narsada bilimdon yoki malakali bo‘lish bizning shaxsiy va professional hayotimizga bo‘lgan ishonchimizni oshirishi mumkin. Bizning shaxsiy hayotimizda bu ishonch bizni takomillashtirish uchun vaqt va kuch sarflash hamda kasbiy ehtiyojni qondirishdan kelib chiqishi mumkin. Bizning professional hayotimizda ishonch – bu o‘zimizga, bilimimizga bo‘lgan ishonch hissi va o‘rganganlarimizni qo‘llash qobiliyati bo‘lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. *Andrey Viktorovich Isaev, Lyudmila Aleksandrovna Isaeva and Alla Grigorievna Kravets. Individualized Educational Trajectory: Educational Courses Integration.* World Applied Sciences Journal 24 (Information Technologies in Modern Industry, Education & Society): P. 62-67, 2013 ISSN 1818-4952 © IDOSI Publications.
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
3. <https://uz.yourchildsprogress.com/lifetime-learning-tax-credit-3192933-585>